

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

המדת ימים

HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע יתרו תשפ"ג

על חוק, משפט וזכות ערעור (חלק א)

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

למציאות המשפטית, כפי שהיא משתקפת בתחילת פרשת יתרו, יש קוים מקבילים גם בימינו. עומס אדיר על בית דינו של משה, חייב מהפכה שיפוטית חיובית. משא ומתן בין יתרו למשה הגיע לסיום מוסכם, גם על דעת השכינה. הכללים הראשונים, שמהווים בסיס למשפט העברי עד ימינו, נקבעו כבר אז.

התורה מתארת זאת כך: "וַיְהִי מִמִּחְרַת וַיָּשָׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֶּקֶר עַד הָעֶרֶב: וַיֵּרָא חֲתָן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מַה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לָעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדְּךָ וְכָל הָעָם נֹצֵץ עֲלֶיךָ מִן הַבֶּקֶר עַד עֶרֶב: ... וַיֹּאמֶר חֲתָן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה: נָבֵל תִּבְלֶן גַּם אַתָּה גַּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי כְבֹד מִמֶּךָ הַדָּבָר לֹא תוּכַל עֲשׂוֹהוּ לְבַדְּךָ" (שמות י"ח – יג).

יתרו לא מסתפק באזהרה מפני העומס הכבד ותוצאותיו החמורות, הוא גם מציע הצעות לשיפור: "וְאַתָּה תִּחְזַק מִכָּל הָעָם אֲנָשֵׁי חֵיל יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אֲמַת שְׁנָאֵי בְצַע וְשִׁמְתָּ עֲלֵהֶם שְׁרֵי אֲלָפִים שְׁרֵי מְאוֹת שְׁרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׁרֵי עֶשְׂרֹת: וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יְבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטָן וְשִׁפְטוּ הֵם וְהִקְלָ מִעֲלֶיךָ וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ" (שם, שם כא-כב).

יש להקים ועדה לבחירת שופטים, הקריטריונים שעל פיה היא תפעל יהיו כאלה שיבטיחו את איכות התוצאות מהבחינות החשובות הבאות: א. אנשים חזקים שאינם יראים מאיש ב. אנשים המבינים שהם מייצגים את שופט כל הארץ, ולא אינטרסים פרטיים או מגזריים ג. אנשים המחוייבים רק לאמת ד. אנשים שונאי בצע כסף, משימה קשה ביותר.

המערכת תקל את העומס שהיה מונח עד כה על כתפי משה רבנו.

משה קיבל את ההמלצות אבל לא הצליח למצוא שופטים - דיינים שענו לכל הקריטריונים, כמבואר בכתוב: "וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנָשֵׁי חֵיל מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רְאִשִׁים עַל הָעָם שְׁרֵי אֲלָפִים שְׁרֵי מְאוֹת שְׁרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׁרֵי עֶשְׂרֹת: וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת אֶת הַדָּבָר הַקָּשֶׁה יְבִיאוּן אֶל מֹשֶׁה וְכָל הַדָּבָר הַקָּטָן וְשִׁפְטוּ הֵם" (שם כה-כו).

וכמבואר במדרש: "מלמד שלא מצא משה בכל ישראל מי שהיה בו ארבעה מדות הללו" (מדרש אגדה שמות פרק יח פסוק כה).

אכן, במשימה שמציבה רף גבוה עסקינן, וגם אם היא קשה להשגה, אסור לוותר על השאיפה.

מדרש ההלכה מוסיף לנו היבט חשוב נוסף: "משה רבנו) מינה עליהן דיינין וצוה את הדיינין שיהיו סובלין טורח הצבור ... וצוה את העם שיהיו נוהגין כבוד בדיינין" (מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי, שם).

נתמקד בהמשך דברינו בשתי נקודות נוספות הדורשות עיון.

א. מה פשר הביטויים שיתרו השתמש בהם: "הַדָּבָר הַגָּדֹל", "הַדָּבָר הַקָּטָן" ואיך ביטויים אלה מסתדרים עם מה שמופיע בביצוע של משה "הַדָּבָר הַקָּשֶׁה"?

ב. כיצד פועל המדרג הפותח בשרי העשרות ומסתיים במשה רבנו, מי ששימש באותו זמן כבית הדין הגדול או העליון? התשובות לשאלות הללו יעזרו לנו להבין לעומק איך המערכת אמורה לפעול, על פי הדרכת התורה. בשבוע הבא, בע"ה, נמשיך את הדיון.

זה הזמן להתריע!

מדינת ישראל וממילא כל עם ישראל נמצאים בנקודת זמן קריטית, מבחינות רבות.

ההקצנה בשיח הציבורי והמחלוקת בין חלקי העם המתבטאת בביטויים קשים, מבעבעות ברחובות ובמדיה, מטלטלות ומזעזעות את בסיס הקיום המשותף. זה הזמן לקחת אחריות ולחפש את המכנה המשותף. נמשיך לשאוף לשלמות, אבל לא במחיר נורא של שסע חברתי בלתי ניתן לאיחוי, ח"ו.

לעיני הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

לעיני לוי נשמת

הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	מר משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	הרב ד"ר גרי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב
מר מירל לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	גב' צפורה בת יונה דונייר נלב"ע י"ב אדר א'	מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר שמואל וגב' אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב
בלהה בת ישראל מרמורש ז"ל א' מנחם אב תשפ"א	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב אשר וגב' סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
חיים לייב בן מיכאל קרייסל לע"נ נפתלי בן שלמה מרמורש ז"ל כ"ז כסלו תשפ"ב	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	חיים לייב בן מיכאל קרייסל ז"ל נלב"ע ב' בשבט	ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טובע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט
	ר' שמואל וגב' רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א			גב' גילי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב

Eretz Hemdah

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St., Jerusalem 91080

WWW.ERETZHEMDAH.ORG Tel: 02-5371485 info@eretzhemdah.org

חֶמְדַּת הַשַּׁבָּת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

זכור את יום השבת

לכבוד פרשת יתרו, נניח השבוע לענייני מוקצה, ונעיין בעשרת הדברות.

הדיבור השלישי, כפי שהוא מופיע בפרשתנו, הוא "זכור את יום השבת לקדשו".

במכילתא דרבי ישמעאל מובאים שלושה פירושים לזכרון המוזכר כאן:

- א. יש לזכור את השבת לפנינו. כמו שאדם לא מציב גדר להגנה מפני החיות צמוד לבית, אלא במרחק-מה מהבית, כך יש לשמור על השבת לפנינו ואחריה. הזכרון לפי פירוש זה מתייחס לתשומת לב מקדימה, הדורשת לקיים את חובות השבת עוד בטרם הגיעה השבת.
- ב. זכור את השבת במשך כל השבוע, כך אם נתקל במאכל מכובד במשך השבוע, שמור אותו לשבת. לפי הסבר זה, יש לזכור את השבת כל הזמן (ולא רק סמוך לשבת), בכדי להשקיע בשבת ובעונגה כראוי.
- ג. מניין ימות השבוע יימנה ביחס לשבת (היום יום ראשון לשבת, וכו'). בעוד שלפי ההסבר הראשון הזכירה נועדה לסייע בהימנעות מאיסורי השבת, ההסבר השני נועד להגביר את עונג השבת, הסבר זה לא נועד להשפיע על יום השבת עצמו, אלא להפוך את יום השבת לציר סביבו כל השבוע טובב.

הרמב"ן (בפרשתנו, פרק כ פסוק ח) מרחיב בנקודה השלישית. הוא מסביר שמטרת השבת היא להיות ברית בינינו ובין הקב"ה, שלעולם לא נשכח שהקב"ה ברא את העולם והוא המנהל את ההיסטוריה. אם ציר הזמן שלנו מוגדר סביב השבת, הרי שאנו מזכירים את בריאת העולם ואת הברית שבינינו ובין הקב"ה בכל זמן ועת. קיום השבת פעם בשבוע, והזכרה מדי יום שיום זה מתחיל מהשבת ומסתיים בו (היום יום שלישי מאז השבת, והשלישי מתוך מניין שבעת הימים השבים אל השבת) הופך את בריאת העולם והברית בינינו ובין הקב"ה לציר המרכזי של חיינו, מתוך שאיפה שכל מעשינו יושפעו מכך. צורת הדיבור משפיעה על דרך המחשבה, וממילא בכל מעשה שאנו עושים אנו תמיד שואפים אל השבת. כלומר, כל מעשה שאנו עושים מכוון לכך שנוזכר כי הקב"ה בורא עולם ומלכותו בכל משלה.

בפרק י"ב בספר שמות, על הפסוק "החודש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה", הרמב"ן מפנה לפירושו על הפסוק שאנו עוסקים בו. הוא אומר שבמקביל למניין ימות השבוע, מניין דומה מתרחש בחודשי השנה. מכיוון שגאולתנו הייתה בניסן, עלינו למנות את ניסן כראשון לחודשים, מתוך אמירה: עד ניסן העולם היה חסר, שכן לא היה קשר שלם בין ישראל ואביהם שבשמיים. מניסן, מעת שהוציא אותם ממצרים, העולם קיבל משמעות. ככל ואנו מתייחסים לניסן כראשון לחודשים, הרי שאנו מכריזים שכל חיינו יונקים מתוך אותה המשמעות שנוצרה באותו חודש.

להבדיל אלף אלפי הבדלות, מניין החודשים האזרחי מתחיל מיום שהנוצרים מחשיבים כתחילת דתם. כך הם מזכירים שוב ושוב שחיייהם שואבים משמעות מהחודש שהם הגדירו בדרך זו. כיום שימי אידיהם הפכו בעיקר לחגים חילוניים בתוכם אנו פחות סולדים מלוח השנה שלהם, ובכל זאת חסידים ואנשי מעשה הקפידו למעט ככל הניתן בשימוש במספור החודשים שלהם, שלא חלילה יישמע שהם מודים במקצת שיש משמעות לדת שבדו.

באופן כללי אנו לא מונים את חודשי השנה מניסן. הרמב"ן מסביר שזה השתנה בשיבת ציון. כאשר עם ישראל שב מבבל התקיים מה שאמר ירמיה "לא ייאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון". בסוף פרק ז בספר נחמיה מתואר שעם ישראל הצליח להתיישב בצורה רגועה דיה "ויידע החודש השביעי ובני ישראל בעריהם". בפרק הבא מתוארים ראש השנה וסוכות הראשונים שעם ישראל חגגו סביב המקדש באותה עת. החל מאותה חגיגת ראש השנה, חודש תשרי נספר אצלנו בתור החודש הראשון.

הדור הקודם זכה לקיבוץ גלויות גדול, נסי ומרשים יותר משיבת ציון בימי נחמיה. במהרה בימינו, כאשר עם ישראל יתאחד סביב גאולה שלמה, סביר שנעביר את "החודש הראשון" פעם נוספת.

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וברור מקיפים במקורות בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"י)

Paris, France

פריז, צרפת

סיון תשע"ה

גר שוחט

שאלה

האם יש איסור לתת סמיכה ורשות לגר להיות שוחט?

תשובה

1. גר יכול לשמש כשוחט¹.

2. מותר לתת סמיכה ורשות לגר להיות שוחט ובכלל זה אף מינוי של קבע לתפקיד זה².

- 1 בשלחן ערוך (יו"ד א, א) נפסק שהכול כשרים לשחוט לכתחילה, ואפילו עבדים. (עבד משוחרר נחשב כגר, ויש צדדים שאף פחות מגר רגיל. עבד שאינו משוחרר אינו נחשב עדיין כגר לכל דבר – אם עבד כשר לשחיטה, קל וחומר שגר כשר לשחיטה (להרחבה עיין בטור ובית יוסף, הגהות מהרש"ל, ב"ח, דרישה וכנסת הגדולה על הטור שם; ט"ז, ש"ך, כרתי ופילתי ופרי חדש על שהולחן ערוך שם). בטור (שם) נאמר אמנם "עבדים משוחררים", אך בבית יוסף תמה עליו, שהרי פשוט שעבד משוחרר דינו כישראל לכל דבר, וכשרותם של עבדים היא אף בעבדים שאינם משוחררים שהם חייבים במצוות כנשים וכשרים לשחוט. ביישוב דברי הטור נאמרו כמה ביאורים (עינינו הגהות מהרש"ל, ב"ח, דרישה וכנסת הגדולה על הטור שם; ט"ז, ש"ך, כרתי ופילתי ופרי חדש על שהולחן ערוך שם) – מהם שדחו את דברי הטור או הגיהו בהם ומהם שביארו שעבדים שאינם משוחררים אמנם כשרים לשחוט אבל אינם מוחזקים כבקיאים או נאמנים כל עוד לא התבררה לנו בקיאותם ונאמנותם. מדברי כולם נלמד שמשוחררים כשרים ואף נאמנים לכתחילה כישראל גמור. על אחת כמה וכמה גר, שהרי מעמדו של גר וייחוסו עדיפים משל עבד משוחרר (וכל שכן משל עבד שאינו משוחרר) והוא כישראל גמור. ולכן ודאי ששחיטתו של גר כשרה.
- 2 הסברה שעשויה להיות בעיה במינוי גר לשוחט, אף ששחיטתו כשרה לכתחילה כאמור, היא שגר לא יכול להתמנות לשרה – כך פסק הרמב"ם (הלכות מלכים א, ד) שלא ממנים גר לאף שררה, אפילו לממונה על אמת המים. וכך נפסק בשלחן ערוך (ח"מ ז, א) לגבי מינוי גר לדיון. לדיון על הגדרת שררה בכלל, עיין בשו"ת מראה הבזק חלק ט סימן ב. לאורך ההיסטוריה היהודית לשוחט היה תפקיד מיוחד, הוא היה אחראי על אספקת הבשר הכשר לקהילות היהודיות. לכן היו פוסקים שסברו שיש בשחיטה משום שררה. נפרט את דעות הפוסקים לאורך הדורות. נקדים שאחת האבחנות אם יש בתפקיד משום שררה היא לפי אם התפקיד עובר בירושה. הרמב"ם (הלכות מלכים א, ז) פסק שהמלכות וכן כל שררה בישראל – הזוכה בה זוכה לעצמו ולזרעו. מורנו הרב שאול ישראלי (חוות בנימין חלק א סימן יב) הגדיר את השררה כמינוי שעובר בירושה, אולם הוא ביאר שהעברה בירושה היא סימן לכך שניתן לאדם תואר מיוחד, כמו בית אצולה. נראה מדבריו שתפקיד שעובר בירושה בגלל זכות ממונית וכדו' הוא ודאי לא שררה. בדבריו שם הוא מציין שגם תפקיד ניהולי חשוב, שתלוי ברצונו של הציבור בעל התפקיד, אינו שררה. הסוברים שיש בשחיטה משום שררה:
- א. בשו"ת המבי"ט (חלק ג סימן ר) כתב שאם היה ממונה בקהל ועתה יש למנות אחר במקומו (עקב פטירתו או זקנתו וכדומה) – אם יש לו בן, ראוי למינוי הבן קודם לאחרים. המבי"ט מנה כמה תפקידים שלגביהם נאמר כלל זה (ואכן מסתבר שהדברים אמורים גם בעוד תפקידים, אבל הללו על כל פנים ודאי בכלל): מלך, חכם, חזן, שוחט ומוהל. על פי מה שהבאנו מהרמב"ם, ששררה היא מה שעובר בירושה, יוצא שלפי המבי"ט תפקיד השוחט הוא שררה. לכך מסייעת גם לשון המבי"ט עצמו שהשתמש בתשובה זו ובהקשר זה במינוח "שררה" ובהטיותו.
- ב. כנסת הגדולה (או"ח סימן נג הגהות בית יוסף אות כז) כתב על אי העברתו של שליח ציבור קבוע: "הוא הדין לכל שררה על הציבור: הן מלך, הן חכם, הן חזן, הן שוחט, הן מוהל, הן גבאי – במקום שלא נהגו למנותו לזמן – שאין מסלקים אותם". מציטוט זה ברור שמינוי לשוחט הוא שררה. וכך למדו ממנו כמה ספרי שאלות ותשובות. ואמנם בספר כנסת הגדולה המודפס (ברוב הדפוסים המצויים ובכללם בהוצאה המחודשת של מכון הכתב) הגרסה היא: "הן מלך, הן חכם, הן חזן, הן שופט", וממילא לכאורה אין ראייה על היותו של תפקיד השוחט שררה לפי הכנסת הגדולה, אלא שסוף סוף הגרסה המקורית היא כנראה "שוחט", שכן זו הגרסה בדפוס ראשון (ליוורנו ת"ח, וכפי שצינינו מהדירי 'מכון הכתב' בכנסת הגדולה שבמהדורתם), ומה גם שבעל כנסת הגדולה ציין במקורות לדבריו כמה ראשונים – רובם שהובאו גם בתשובת המבי"ט הנ"ל – ואת דברי המבי"ט עימם, וניכר לכל המעיין בכולם כי הוראתו של כנסת הגדולה לקוחה מכולם, אך רשימת התפקידים שמנה לקוחה מדברי המבי"ט, וודאי שכשם שבמבי"ט דובר ב"שוחט", כך גם בכנסת הגדולה. הסוברים שאין בשחיטה משום שררה:
- א. שו"ת הלכות קטנות (חלק א סימן לט) כתב שיש השגת גבול בכניסה לתפקידו של שוחט, אבל זו אומנות בעלמא ולא שררה. יש לציין שבמפתחות לשו"ת זה העיר מסדר המפתחות שלפי האמור בתשובה זו אין מניעה שגר יהיה שוחט (מכל מקום אין זו הערה של המחבר עצמו ואף לא של בנו, מהר"ם חאגיז, שהוציא לאור את ספרו של אביו לראשונה, שכן במפתחות שבמהדורתו הערה זו אינה מופיעה).
- ב. שו"ת גינת ורדים (יו"ד כלל ג סימן ז) כתב שבתפקיד השוחט אין שררה ואין הוא עובר בירושה. והביא (שם סימן ח) מדברי ר"י אריפול – חכם שחלק עליו לדינא, אלא שגם הוא הסכים שאין זו שררה, ורק לענין העברת התפקיד מאב לבן נחלק עמו, וביאר שהעברת התפקיד לבן אינה בגלל שררה אלא מפני החשד: הן בדרך כלל ממשיך את אביו, ואי העברת התפקיד אל הבן תעורר חשד על כשרותו של הבן. חכם זה אף דייק כדבריו מדברי הרמב"ם שהבאנו כמקור שהירושה היא מדד לשררה: הרמב"ם כתב ש"כל השררות וכל המינויים" עוברים בירושה – משמע ש"מינויים" אינם בהכרח "שררה", אלא שהירושה נאמרה לאו דווקא בשררה אלא בכל מינוי שאדם מונה לו.
- ג. שו"ת דברי חיים (יו"ד חלק א סימן ד) כתב שתפקידו של שוחט אינו שררה אלא מקצוע כמו הגנן של העיר. ובשו"ת דברי יוסף (בירדוגו, ח"מ סימן קכד) האריך להסביר מדוע תפקיד השוחט הוא ללא שררה. אלא שבסוף דבריו כתב שדבריו הם לא למעשה, כי במקומו (במרוקו) נהגו, על פי פוסקים שקדמו לו, להתייחס לתפקיד השוחט כשררה.
- היחס לתפקיד השוחט בימינו:

על האמור יש להוסיף כי מסתבר שגם לדעות שיש בתפקיד השוחט משום שררה, הדבר תלוי בתפקידו של השוחט בפועל: כשהיה לכל קהילה שוחט שהיה אחראי על אספקת הבשר לקהילה, הקהל היה תלוי בו והיה בתפקידו משום שררה. השוחט היה יכול למעשה להחליט גם על הנורמות ההלכתיות שהקהילה תקפיד עליהן (אף אם לא היה עצמאי לגמרי אלא כפוף לרב). לעומת זאת, כיום תפקיד השוחט הוא עבודה שדורשת אחריות ומיומנות אבל קשה לומר שהציבור תלוי בשוחט. אמנם השוחט יכול לשבות ולא לספק בשר, אך אין הוא שונה מכל עובד אחר שיכול לשבות. בכל אופן אין כל כך יחס בין השוחט לציבור אלא השוחט הוא עובד של המשחטה המספקת בשר לצרכנים או של ארגון כשרות מסוים (רבנות או בד"ץ כלשהו) שהתקשר עם בעל המפעל. הציבור גם אינו תלוי דווקא במשחטה מסוימת, וכל שכן שלא בשוחטים מסוימים, השוק פתוח לתחרות – וזה זמן שאין נורמה שלפיה אין לייבא למקום מסוים בשר ממקום אחר ובכשרות אחרת. גם במידה המסוימת שכן ישנן מגבלות על כך (כמו למשל בארץ, שיבוא בשר מחו"ל טעון את אישורה של הרבנות הראשית), השררה בעניין אינה של השוחטים אלא של הרב או הרבנות המאשרים או שאינם מאשרים שיווק ויבוא של בשר ממשחטה או מארץ זו או אחרת. כך חילק גם בספר מנחת צבי (חלק ב סימן ו אות ג). וביאר שם שאף אם הוא יכול להחליט בענייני כשרות בניגוד לרצונו ולדעתו של בעל המפעל, אין זה אלא חלק מההסכם שבין בעל המפעל לגוף שנותן את ההכשר, והסכם כזה אינו בגדר שררה, שהרי אם ירצה בעל המפעל – יפסיק את התקשרותו זו ויעשה ככל העולה על רוחו ורק משיקוליו העסקיים, הרווח בשיווק הבשר הכשר בכלל או זה שבהכשר מסוים, הוא מקבל את החלטות ודרישות השוחט או המשגיח. נוסף כי בדבריו (שם אות יא) התייחס גם למנהל עבודה או לפועל שאחראי על שאר העובדים, שגם בתפקיד זה אין שררה כי הוא לא יכול לעשות דברים לפי שיקול דעתו בניגוד לבעל המפעל. לכן גם בממונה על השוחטים אין משום שררה (נוסיף הערה בעניין זה: גם בעל המפעל עצמו יכול להיות גר, ואין בזה משום שררה, שכן אין הוא משתרר על האחרים מכוח מינוי אלא מכוחה של בעלות ממונית, וכשם שהוא יכול לנהל כל עסק אחר או להורות על שיעשה או לא יעשה בביתו ובממונו. ואדרבה – המחודש יותר הוא האמור לגבי הממונה על פועלים אחרים, ובענייננו על השוחטים, הכפוף לבעל המפעל. הלה סוף כל סוף ממונה הוא, ולכאורה היותו כפוף לאחר אינו מונע בהכרח את ההגדרה 'שררה' – גם 'שר' כפוף למלך. אכן מסתבר שכיוון שמינוי אינו על 'ציבור' ואף אינו מכוחו של ציבור, אלא מכוחה העקיף של בעלותו הממונית של בעל המפעל, אין זה בגדר מינוי של 'שררה', וכנראה זו גם כוונת מנחת צבי הנ"ל, ראה בדבריו שם אות י בהגדרת המונח 'שררה').

גם לפי דברי הרב ישראלי שהובאו לעיל ברור שאין בשוחט משום שררה. בזמננו השוחט בדרך כלל הוא רק עובד של חברה, וגם במקומות שבהם יש לקהילה שוחט מסוים, השוחט הוא בעל מקצוע שהקהילה בחרה, אין בו משום מעמד מיוחד. גם אם הקהילה תרצה להחליף אותו לא תהיה לה מניעה לעשות זאת (כמובן בכפוף לחוזה ולדיני העבודה שנהוגים במקומם).

ואמנם בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק ב סימן מד) כתב שבמשגיח כשרות יש משום שררה, כי הוא יכול לקבל החלטות בניגוד לרצונו של בעל הבית ולאכופ את החלטותיו. המנחת צבי שהובא לעיל הביא את דבריו של האגרות משה, ודחאם מסברה – שאין זו שררה כיוון שבעל הבית אינו כפוף למשגיח, אלא מסכים לקבל את הנחיותיו ודרישותיו מחמת שיקול עסקי. נוסף לכך, ראה שגם האגרות משה עצמו יודה בנדון של שוחט, משום ששוחט אינו שררה, כי הוא פועל שתפקידו לשחוט ולא להשגיח שבעל המפעל מוכר בשר כשר. בהמשך התשובה, האגרות משה מביא הגדרה נוספת שלפיה גם משגיח כשרות הוא לא שררה, כי תוקף התפקיד הוא מכך שסומכים על הרב האחראי, והמשגיח רק עושה את הוראות הרב, לכן גם שוחט אינו בגדר שררה.

סיכום:
כיוון שפוסקים רבים סברו שתפקיד השוחט לעולם אינו שררה, וכפי שהסברנו לעיל ייתכן ואף מסתבר שכיום יודו הכול שאין בתפקיד זה משום שררה, אין מניעה למנות גר לשוחט.

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך   הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ

יועצים מדעיים:
הרב פרו' אברהם שטינברג
הרב פרו' דרור פיקסלר
הרב פרו' נתן קלר

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל, של:		
אורי לאה בת חיה תמימה	ניר רפאל בן רחל ברכה	טל שאול בן יפה
נטע בת מלכה	מאירה בת אסתר	ר' יצחק בן בריינדל גיטה
רבקה בת שרה בלה	הילה צפנת בת שרה טובה	חוה ראנלה בת פיילא
ירחמיאל בן זלטה רבקה	הילל בן תמר שפרה	משה בן רחל
חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה	אריה יצחק בן גאולה מרים	עובדיה בן אסתר מלכה
מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה	חיים מנחם מנדל בן חנה	יוסף בן אורית

לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לעיין גב' לוריינ הופמן ז"ל	לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
---	---	---	---	---

לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד